

Розвиток і становлення кікбоксингу в Україні

*Роботу виконано на кафедрі здоров'я і фізичної культури
ВНУ ім. Лесі Українки*

У статті проаналізовано теоретичні викладки та практичний досвід становлення кікбоксингу в Україні та на теренах колишнього СРСР.

Ключові слова: кік, нокдаун, матчі, федерація.

Вихор В. І. Развитие и становление кикбоксинга в Украине. В статье проанализировано теоретические изложения и практический опыт становления кикбоксинга в Украине и на территории бывшего СССР.

Ключевые слова: кик, нокдаун, матчи, федерация.

Vichor V. I. Kichboxing Development and Formation in the Ukraine. In the article the theoretical background and practical experience of professional boxing formation in the Ukraine and on the territory of the former USSR have been analyzed.

Key words: kik, knock-down, matches, federation.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Кікбоксинг є одним із молодих видів спорту. Його видовищність та краса захоплює багатьох любителів спорту, особливо молодь. Отже популярність цього виду постійно зростає у всьому світі, зокрема й в Україні. Наша держава вже має декілька чемпіонів світу з цього виду спорту. Створена та успішно діє Національна федерація кікбоксингу України, постійно проводяться змагання, чемпіонати України, Європи, світу. На часі постало вивчення виникнення та розвитку цього виду спорту.

Мета дослідження – вивчення історії виникнення та тенденцій розвитку кікбоксингу в Україні та на теренах колишнього СРСР.

Методи та організація дослідження. Для вирішення поставлених завдань ми використовували методи отримання ретроспективної інформації, теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури.

Результати досліджень та їх обговорення. Кікбоксинг – це самостійний вид спорту; один із молодих видів єдиноборств, який виник як синтез найпопулярніших і найефективніших бойових напрямів: боксу та карате. Кікбоксинг поєднує боксерську техніку ведення бою руками та техніку бою ногами карате [2].

Цей вид спорту з року в рік набирає все більшої популярності, хоча ще не став олімпійським. На території України щоразу проводиться велика кількість турнірів, кубків, чемпіонатів, у тому числі чемпіонатів Європи та світу.

Кікбоксинг почав свою переможну ходу Європою, і закінчення цього шляху не видно. Турнір проводиться за турніром.

Важко дати чітке визначення кікбоксингу. Так, кікбоксинг являє собою:

1. Спортивний поєдинок двох учасників, тобто чесний спортивний бій за чіткими правилами. У поєдинку використовуються кулаки (боксинг) та ноги (кік-пінок, удар ногою).
2. Справжній спорт, заснований на застосуванні високої техніки, продуманої тактики, дуже хороших умов організації та забезпечення високих моральних і вольових якостей учасників.
3. Сучасний спорт, який виник і розвивається на основі досягнень спортивної науки, завжди відкритий для нововведень, отриманих унаслідок наукових досліджень [1; 7].

Виникнення кікбоксингу у світі. На початку 80-х років кікбоксинг виник у США, Західній Європі, а потім у країнах Східної Європи та порівняно швидко опинився у колишньому СРСР й в Україні. Займатися цим динамічним і, як здавалося, досконалим видом єдиноборств було модно.

Спочатку основний центр розвитку кікбоксингу базувався у Москві. Саме тут та в деяких інших містах Росії створено в той період основні клуби, центри, секції. Секрет успіху полягав у тому, що саме в той час у Москві проживали й працювали дві харизматичні особи – Олег Зиборов та Андрій Чистов. Обидва були спочатку неформальними, а згодом формальними лідерами у кікбоксингу, оскільки завоювали повагу й авторитет спочатку у карате, будучи ще й володарями чорних поясів в кіокушин-карате, переможцями та призерами різних змагань [2].

Через декілька років у зв'язку з сімейними обставинами Андрій Чистов переїхав до Києва, потім стажувався у видатних фахівців кікбоксингу та карате у Польщі, Угорщині, Італії. Свій талант і неординарні тренерські й організаторські здібності А. Чистов проявив, працюючи старшим тренером у спортивних центрах Києва.

Виник кікбоксинг в Україні в 1987 році завдяки ентузіазму каратиста Андрія Чистова та боксера Павла Орла. А. Чистов на громадських засадах працював тренером у спортивному клубі “Електро-маш”, а Павло Орел – старшим тренером з боксу у ДСО “Профспілки”. Разом вони провели ряд турнірів як в Україні, СРСР, так і за кордоном у чемпіонатах Угорщини, Польщі.

Виникнення цього виду спорту єдиноборств зазнало як багато позитивного, так і негативного. У кікбоксингу було багато перепон, особливо з боку боксерів, які сприймали виникнення цього виду єдиноборств як непотрібного “сусіда”.

У 1990 р. Спорткомітет СРСР нарешті затвердив федерацію кікбоксингу СРСР. У цьому ж році в Україні було проведено перший чемпіонат СРСР із кікбоксингу у таких розділах: лайт-контакт, семі-контакт (м. Ужгород). Організатором був Степан Лендел (промоутер). А в м. Вінниця у розділах фул-контакт та музичні композиції змагання проводив Едуард Михайлов (промоутер) [2; 3].

За час існування кікбоксингу в СРСР проведено три чемпіонати СРСР та по три чемпіонати республік, велика кількість міжнародних зустрічей у різних країнах світу і Європи, хоча кікбоксинг почав свій розвиток саме з України. Як згадує Павло Опанасович Орел, йому довелося бути головним суддею двох чемпіонатів СРСР, Кубка СРСР, трьох чемпіонатів Росії: в Єкатеринбурзі, Челябінську, Ульяновську із залученням українських арбітрів, чемпіонатів Молдови, Грузії. Йому доводилося також навчати й атестувати суддів Росії, Киргизії, Грузії, Прибалтики та інших країн [2; 6].

Перший чемпіонат України відбувся восени 1990 р. у спортивному комплексі КПШ – до фіналу, фінальні зустрічі проводилися на полі стадіону “Динамо”. З того часу й донині в Україні відбулося 17 чемпіонатів. Звичайно, учасників на першому чемпіонаті було близько 80 чоловік, але з кожним роком їхня кількість зростала. На сьогодні на першості юнаків та молоді збирається більше 1000 спортсменів, а на чемпіонати України – понад 600 чоловік.

Що ж стосується визнання наших спортсменів на міжнародному рівні, то слід відзначити, що саме українські, російські, білоруські та прибалтійські спортсмени задавали тон у Європі й світі. Так, у 1990 р. кияни Олексій Нечаєв та Віктор Аксютин єдині здобули золоті медалі у складі збірної СРСР на чемпіонаті Європи у м. Мадриді (Іспанія). А вже у 1991 р. у м. Парижі наші атлети виявили себе з найкращого боку, заволодівши 3-ма з 4-х золотих медалей: Олексій Нечаєв (вага 54 кг), Віктор Дорошенко (вага 81 кг), Віталій Кличко (вага + 91 кг) – усі кияни.

У 1992 р. на чемпіонаті Європи у м. Кавала (Греція) українці успішно виступили у фул-контакті, а у м. Варна (Болгарія) – з семі-контакту, лайт-контакту та музичних композицій.

На чемпіонаті світу у м. Хельсінкі (Фінляндія) у 1993 р. федерація кікбоксингу України вперше виступала як національна федерація. На цьому чемпіонаті було завойовано три золотих, дві срібних і чотири бронзових медалі.

Щоб підтримати Федерацію кікбоксингу України та її президента А. Чистова, а також надати допомогу у проведенні великого міжнародного турніру з кікбоксингу: збірна світу – збірна СНГ, у лютому 1993 р. до Києва прибули почесні гості: відомий актор Голлівуду, майстер єдиноборств і друг Брюса Лі – Боб Уолт, а з ним і президент Всесвітньої організації кікбоксингу (версія ISKA). Це була надзвичайна подія для багатьох прихильників кікбоксингу.

За високий рівень та досягнення українських спортсменів у кікбоксингу у 1995 р. Україна виборола право на проведення 10-го чемпіонату світу. Він відбувся у Палаці спорту м. Києва з рекордною на той час кількістю учасників – більше 30 країн та 475 спортсменів.

У 1996 р. чемпіонат Європи відбувся вже у двох країнах, оскільки одна країна була не в змозі прийняти велику кількість учасників у п'яти розділах.

У 1998 р. Україна знову заявила про себе й запропонувала провести 13-й чемпіонат Європи, який і відбувся в Києві. На ньому українці здобули п'ять золотих, дев'ять срібних та 10 бронзових медалей.

Із того часу українські спортсмени не виходять із лідерів у цьому виді спорту. На сьогодні в Україні офіційно зареєстровано дві федерації, одна з яких – Національна, яка має своїх офіційних представників у 9-ти світових асоціаціях та розвиває кікбоксинг у 22 областях; міста: Київ, Севастополь мають свої федерації, відділення, спортивні клуби, ДЮСШ.

Національна федерація кікбоксингу України тісно співпрацює з найбільшими світовими асоціаціями і має своїх представників у:

- WKA – це 95 країн, штаб-квартира у Лондоні;
- WAKO – кількість країн приблизно така ж. Штаб-квартира з 2000 року перенесена з Італії до Швейцарії;
- ISKA – штаб-квартира у США, кількість країн досягла 78;
- WPKA – штаб-квартира у Кассандрі (Греція). Кількість країн-представників – 70.

Зазначені асоціації розвивають усі види кікбоксингу: фул-контакт, лайт-контакт, семі-контакт, лоу-кік, музичні композиції, тайський бокс. А версія WPKA ще два види: боді-контакт та східний лоу-кік.

Національна федерація кікбоксингу України розробила офіційні правила з боді-контакту та східного лоу-кіку і вже провела перший випробувальний чемпіонат України у 2001 р. [2; 5].

Національна федерація кікбоксингу України не виходить з трійки лідерів чемпіонатів світу та Європи за участі 30–40 країн. Так, на молодіжній першості світу у м. Ліссабон (Португалія) у 1999 р. національна збірна брала участь двома командами, зайнявши перше місце серед команд-учасниць і завоювавши 13 золотих, 10 срібних, 14 бронзових нагород.

На чемпіонаті Європи-2000 у м. Джесоло Лідо (Італія) і в м. Москва Україна завоювала п'ять золотих, шість срібних та 22 бронзові нагороди.

За роки діяльності Національна федерація кікбоксингу України підготувала двох заслужених майстрів спорту України з кікбоксингу (Ігор Шевель (м. Суми) та Віталій Кличко (м. Київ)); 25 майстрів спорту України міжнародного класу; понад 100 майстрів спорту України; 10 заслужених тренерів України; 15 суддів міжнародної категорії; 20 суддів національної категорії.

Сучасний кікбоксинг має такі розділи:

- семі-контакт (кікбоксинг напівконтакту);
- лайт-контакт (кікбоксинг повного контакту);
- лайт-контакт (кікбоксинг легкого контакту).

Кікбоксинг напівконтакту – найстарший вид кікбоксингу, який зовнішньо має багато спільного з карате та таеквондо. Техніка дозволяє тільки послаблений та контрольований контакт із суперником, особливо під час нанесення ударів у голову. Бій проводиться під наглядом головного судді та двох бокових суддів. Після кожного попадання головний суддя робить перерву в бою і дає оцінку здійснення прийому. При цьому удар кулаком або ногою по корпусу, а також кулаком у голову оцінюється в одне очко; за удар ногою в голову присуджується 2 очка; за удар ногою в голову, завданий у стрибку, – 3 очка. Зароблені очки демонструються на табло, розміщену на столі у головного судді. Напівконтактний бій вимагає від спортсмена високої техніки, швидкості реакції проведення прийому. В цьому виді бою на перший план виходить ігровий стиль поєдинку [3; 7].

Однак, оскільки бій весь час переривається, то його учасники не мають можливості проведення єдиного плану бою, тому тактична сторона поєдинку значно обмежена. До того ж спортсмен високого зросту завжди виграє, бо має можливість завдавати “високі удари”.

Кікбоксинг повного контакту. Дозволяється нанесення ударів повної сили. Під час перших поєдинків бій зупиняли після кожного попадання та показували оцінку, проте дуже швидко таку практику відмінили. У наш час бій зупиняють тільки за причини порушення правил або нанесення поранення.

Поєдинок проходить на боксерському ринзі, як у класичному боксі, під керівництвом судді в ринзі та трьох бокових суддів, які ставлять оцінки на картках. Як і в аматорському боксі, бій оцінюється за загальним підсумком, тобто виставляються оцінки не тільки за попадання та нокдауни, а й за фізичну форму, ефективність ведення бою, техніко-тактичний рівень та дотримання правил. Загальний характер поведінки учасників на ринзі також впливає на оцінку.

Поєдинок повного контакту вимагає від учасників високих спортивних якостей, до яких належать фізична сила, швидкість рухів, наполегливість, а також сильна воля, мужність і яскраво виражена здібність до бойового мислення.

У цьому виді найбільше значення має тактика ведення бою. Завдяки всебічним високим вимогам кікбоксинг повного контакту можна віднести до елітних бойових мистецтв.

Кікбоксинг легкого контакту. Цей вид є наймолодшим. Бій відбувається аналогічно поєдинку повного контакту, проте удари дозволяється завдавати не на повну силу. Оцінювання відбувається аналогічно повному контакту.

Зазначена форма поєдинку була вперше застосована наприкінці 70-х рр. у Гамбурзі. Оскільки при цьому вимагалась повна перебудова роботи спортсменів, тренерів та офіційних осіб, довелося тимчасово відступити через багаторазові випадки опору та відмови. Пізніше цей вид все ж таки знайшов своїх чисельних послідовників. Кікбоксинг легкого контакту поєднує в собі переваги обох попередніх видів, але при цьому має набагато менше недоліків [2].

Нині в Україні розвиваються нові види кікбоксингу: лоу-кік, музичні композиції та боді-контакт. Для цих видів розроблено нові офіційні правила.

Висновки. Кікбоксинг постійно розвивається у плані створення нових видів. Він відкритий до змін і має подальші перспективи розвитку та вдосконалення. Поєднання різних видів контактних єдиноборств додає йому видовищності та приваблює нових прихильників.

Література

1. Орел П. А. Кікбоксинг в Україні.– К., 2000.– 216 с.
2. Борщевский А. Мир єдиноборств: Спец. вып.– № 1.– 2007.
3. Там само.– № 2.– 2007.
4. Там само.– № 3.– 2005.
5. Там само.– № 3.– 2004.
6. Там само.– № 4.– 2004.
7. Газета “Киевский телеграф”.– № 50 від 10.12.2005.

Адреса для листування:

43 000 Луцьк, Київський майдан, 13/51.

Тел. 3-22-46.

Статтю подано до редколегії

23.10.2007 р.